

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Karla Šimky a soudkyň JUDr. Miluše Doškové a Mgr. Evy Šonkové v právní věci žalobkyně: **B. Z.**, zastoupená Mgr. Bc. Adamem Ptašnikem, Ph.D., advokátem se sídlem Nádražní 308/3, Ostrava, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 1292/25, Praha 5, ve věci žaloby proti rozhodnutí žalované ze dne 4. 4. 2016, č. j. X, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích ze dne 14. 2. 2018, č. j. 52 Ad 13/2016 – 99,

t a k t o :

- I.** V řízení **se pokračuje.**
- II.** Kasační stížnost **se zamítá.**
- III.** Žalobkyně **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- IV.** Žalovaná **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- V.** Ustanovenému zástupci žalobkyně Mgr. Bc. Adamu Ptašnikovi, Ph.D., advokátovi, **se přiznává** odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů ve výši 3146 Kč. Tato částka mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu ve lhůtě 60 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Rozsudkem ze dne 14. 2. 2018, č. j. 52 Ad 13/2016 – 99, Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích (dále jen „krajský soud“) zamítl žalobu směřující proti rozhodnutí žalované ze dne 4. 4. 2016, č. j. X (dále jen „napadené rozhodnutí“), kterým byly zamítnuty námítky a potvrzeno rozhodnutí žalované ze dne 9. 2. 2016, č. j. X, ve znění opravného rozhodnutí ze dne 7. 3. 2016, jímž byla žalobkyni upravena od lednové splátky 2016 základní výměra invalidního důchodu v souladu s platnou právní úpravou zohledňující valorizaci

invalidního důchodu. Tato úprava je prováděna každý rok v souladu s § 67 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

[2] K tvrzené nezákonnosti a protiústavnosti napadeného rozhodnutí uvedl krajský soud, že ačkoliv je povinností správního orgánu své rozhodnutí řádně odůvodnit, nelze tuto povinnost interpretovat jako požadavek detailní odpovědi na každou námitku. Podstatné je, aby se vypořádal se všemi základními námitkami účastníka. Stejně tak okolnost, že správní orgán nepřisvědčil argumentaci účastníka, nelze bez dalšího považovat za porušení jeho práv. Právo na spravedlivý proces nelze vykládat jako právo jednotlivce na vyhovění jeho návrhu či na rozhodnutí v jeho prospěch.

[3] Žalobkyně každoročně podává žaloby proti rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení o úpravě jejího invalidního důchodu z důvodu valorizace, a následně i kasační stížnosti proti rozsudkům krajského soudu, které jsou zamítány, neboť napadená rozhodnutí nejsou shledána nezákonnými a žalobkyni je opakovaně princip valorizace vysvětlován.

[4] Ohledně namítaného nespravedlivého mechanismu valorizace odkázal krajský soud na judikaturu Nejvyššího správního soudu a Ústavního soudu, z nichž vyplývá, že dílčí disproporce v postavení příjemců důchodů je vyvážena praktickou potřebou plynulého zajištění sociální podpory, přičemž tato situace neporušuje zákaz diskriminace.

II. Kasační stížnost žalobkyně a vyjádření žalované

[5] Žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) v kasační stížnosti napadla výrok I. napadeného rozsudku z důvodu nezákonnosti [§ 103 odst. 1 písm. a) a s. ř. s.].

[6] Stěžovatelka má za to, že napadené rozhodnutí je v rozporu s ústavně garantovanou zásadou rovnosti, neboť dostane na měsíc leden důchod valorizovaný pouze o 7/31 měsíční valorizace, zatímco ostatní příjemci invalidního důchodu dostanou na měsíc leden důchod valorizovaný až o 30/31 valorizace. Stěžovatelka tak neobdrží valorizovanou dávku důchodu na měsíc leden 2016 předem, nýbrž pouze na několik lednových dní.

[7] Stěžovatelka dále nesouhlasí s konstrukcí klouzavého roku, kterou uvedl Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 20. 11. 2013, č. j. 3 Ads 15/2013 - 71 a na kterou krajský soud odkázal. Různé období, po které je valorizovaný důchod vyplácen, způsobuje mezi příjemci dávky nerovnost, která je v rozporu s čl. 3, 4 a 30 Listiny základních práv a svobod. Podle stěžovatelky by měl být důchod valorizován k 1. lednu všem a následně vyplácen v různé dny pro zachování plynulého zajištění sociální podpory.

[8] V závěru kasační stížnosti stěžovatelka polemizovala s usnesením Ústavního soudu ze dne 3. 4. 2012, sp. zn. IV. ÚS 1079/12.

[9] Stěžovatelka navrhuje, aby Nejvyšší správní soud zrušil výrok I. napadeného rozsudku a vrátil věc krajskému soudu k dalšímu řízení.

[10] Žalovaná ve vyjádření ke kasační stížnosti s odkazem na rozsáhlou judikaturu Nejvyššího správního soudu a Ústavního soudu uvedla, že je povinna dodržovat právní předpisy a nepřísluší jí je měnit nebo jejich výklad přizpůsobovat dané situaci. Navrhla, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl.

pokračování

III. Pokračování v řízení

[11] Předseda senátu usnesením ze dne 2. 10. 2019, č. j. 2 Ads 98/2018 - 38, rozhodl o přerušení řízení o kasační stížnosti až do rozhodnutí Ústavního soudu ve věci vedené pod sp. zn. Pl. ÚS 47/18, neboť dospěl k závěru, že výsledek řízení před Ústavním soudem bude mít vliv na rozhodování soudu o věci samé [§ 48 odst. 3 písm. d) s. ř. s.]. Současně uvedl, že v řízení bude pokračováno, jakmile překážka pro jeho přerušení odpadne (§ 48 odst. 6 s. ř. s.).

[12] Jelikož Ústavní soud ve věci vedené pod sp. zn. Pl. ÚS 47/18 rozhodl nálezem ze dne 12. 5. 2020 (č. 286/2020 Sb.), bylo výrokem I. tohoto rozsudku rozhodnuto tak, že v řízení se pokračuje.

IV. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[13] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které uplatnila stěžovatelka v podané kasační stížnosti, a přitom neshledal vady uvedené v odstavci 4, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti.

[14] Kasační stížnost není důvodná.

[15] V posuzované věci je základní výtkou stěžovatelky, že se zákonodárce dopustil nedůvodné diskriminace vůči ní, jakož i velké části důchodců, když valorizaci důchodu (časový okamžik, od kdy je valorizováno) navázal na splatnost důchodu (výplatní termín), ke které dochází v různý časový okamžik. V důsledku této diskriminace mělo být stěžovatelce (s výplatním termínem 24. každého měsíce) upřeno právo na zvýšení důchodu ve stejné výši jako u důchodce majícího výplatní termín důchodu již ke 2. dni každého měsíce, aniž by tato skutečnost měla jakýkoliv ústavně relevantní důvod a nebyla libovůlí rozhodujícího orgánu.

[16] Pro posouzení dané věci je zásadní nálezný Ústavního soudu ze dne 12. 5. 2020, sp. zn. Pl. ÚS 47/18, jímž uvedený soud zamítl návrh skupiny 41 poslanců Poslanecké sněmovny (dále jen „navrhovatelka“) na zrušení § 67 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění. Podstatou argumentace navrhovatelky byla námitka, že za situace, kdy poživatelé důchodu mají den splatnosti splátky důchodu v rámci kalendářního měsíce stanoven různě, přičemž důchod pobírají nikoliv za kalendářní měsíce, nýbrž za „klouzavé“ měsíce počínající takovýmto dnem splatnosti, pak oprávnění s pozdějším datem splatnosti dostanou zvýšený důchod za méně dní kalendářního měsíce ledna oproti oprávněným s datem dřívějším. V tom spatřovala neodůvodněnou nerovnost, odporující právům zakotveným v Listině základních práv a svobod (jedná se tedy o obdobnou argumentaci, jakou použila i stěžovatelka v nyní posuzovaném případě - pozn. NSS).

[17] Ústavní soud konstatoval, že reálný výsledek napadené právní úpravy je takový, že „všichni poživatelé důchodu dostávající před valorizací stejný důchod dostanou bez ohledu na termín jeho výplaty vyplacenu i v návaznosti na každoroční valorizaci stejnou částku. Jednoduše řečeno, všichni ve stejném postavení dostávají stejně, a tedy jsou si (s výjimkou rozdílnosti data výplaty, která však není předmětem přezkumu) zcela rovni. Ústavní soud za této situace dále nepokračoval v provádění testu rozumnosti (potažmo proporcionality), protože zde vůbec není žádného zásahu do základních práv a svobod, jehož ústavněprávní přijatelnost by bylo namísto blíže posuzovat. Právní úprava je z pohledu navrhovatelkou uváděných základních práv a svobod zcela neutrální, žádným způsobem tato práva neomezuje, tím spíše pak ne způsobem, který by byl pro nějaké poživatele důchodu nebo jejich skupinu nějakým způsobem diskriminující.

Opačný názor předkládaný v návrhu vychází z toho, že navrhovatelka vytrhává některé dílčí aspekty právní úpravy z celkového kontextu. Nesprávnost tohoto přístupu je zřejmá, uváží-li se, že je v rozporu s reálným výsledkem, totiž s tím, jakou výši důchodu jeho poživatelé skutečně dostanou. Pro oprávněného jistě není klíčová

informace, za jaké období je mu důchod vyplácen, nebo obdobné technické detaily mechanismu, jakým je výše jeho důchodu konstruována. Klíčové je, kolik nakonec finančního prostředku skutečně obdrží. To totiž určuje, kolik si za něj bude moci pořídít zboží, služeb atd.

V návrhu je vznesen argument, jak může být spravedlivé, když někteří oprávnění nikdy neobdrží za některé dny kalendářního měsíce ledna důchod ve valorizované výši. Tato úvaha vychází z nepochopení věci, protože za situace, kdy důchody jsou vypláceny za tzv. klouzavé měsíce, a nikoliv za kalendářní měsíce, oprávněným zcela logicky ani za navrhovatelkou tvrzené dny první části měsíce ledna nic dalšího být vypláceno nemá. Otázka navrhovatelky formulovaná v její replice (viz výše bod 38) je proto zavádějící, neboť nesprávně presumuje, že by oprávněný měl dostat něco, co mu ve skutečnosti vůbec nepřísluší. Fakticky daný oprávněný dostane vše, co mu náleží, ať již je to formálně deklarováno za jakýkoliv časový úsek (jakkoliv určený tzv. klouzavý měsíc). Vždy mu totiž bude v lednu bez ohledu na konkrétní termín splatnosti důchodu vyplacena stejná finanční částka.

Navrhovatelka sice označuje vyjádření vlády a ČSSZ jako neodborná, ale je to její vlastní argumentace, která spíše vzbuzuje rozpaky. Navrhovatelka požaduje, aby valorizace byla poskytnuta za všechny dny kalendářního měsíce ledna, avšak není jasné, proč by tomu tak mělo být, zejména pak když ani sama nerozpориje, že z pohledu absolutní výše částek problém nerovnosti mezi účastníky pojištění neexistuje. Navrhovatelka se snaží doložit tvrzenou nerovnost výpočtem přepočítávacím částky z tzv. klouzavého měsíce na kalendářní měsíc, ovšem právě ten dokládá iracionalitu jejich úvah, neboť částky důchodů za kalendářní měsíc tímto způsobem vypočítané nikdo ve skutečnosti na účet ani v hotovosti nedostává. Jde pouze o teoretickou uměle vytvořenou konstrukci bez reálného dopadu do sféry poživatelů důchodu. Úlohou Ústavního soudu je přitom chránit ústavnost před reálnými zásahy do ústavně zaručených základních práv a svobod, nikoliv řešit problémy akademické povahy.

Korektní je i odkaz vlády na judikaturu obecných soudů (potažmo usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 281/14), kdy Nejvyšší správní soud opakovaně neshledal, že by se měl v souvislosti s napadenou právní úpravou obrátit na Ústavní soud podle čl. 95 odst. 2 Ústavy za účelem posouzení jejího rozporu s ústavním pořádkem. Snaží-li se navrhovatelka ve své replice zpochybnit význam této judikatury tím, že i Nejvyšší správní soud připustil existenci určité disproporce, pak šlo toliko o disproporci v datech výplaty důchodů, která však, jak již bylo výše řečeno, není předmětem nynějšího přezkumu před Ústavním soudem. Jak Nejvyšší správní soud uvedl, "jediným rozdílem mezi důchodci s různým termínem výplaty je skutečnost, že někteří dosáhnou na valorizované částky dříve než jiní". Nejvyšší správní soud v daných souvislostech výslovně konstatoval, že není žádného důvodu, aby docházelo k nějakým kompenzačním nebo změně právní úpravy (viz rozsudek sp. zn. 2 Ads 121/2015).

ČSSZ zcela důvodně poukazuje na to, že kdyby poživatelé důchodu dostávali doplatky nebo jiné navýšení výše důchodu, jak naznačuje navrhovatelka, logicky by tím byli znevýhodněni ti oprávnění, kteří by je nedostávali, anebo dostávali v menší výši než jiní. Zjednodušeně řečeno, systém, kde každý důchodce dostane při stejné výši důchodu valorizováno stejně, by se změnil v systém, kdy každý dostane jinou částku (a může si tak reálně pořídít jiné množství zboží a služeb) dle data splatnosti, které přitom sama navrhovatelka považuje za stanovované svévolně. Představu navrhovatelky, že by tento nový systém byl spravedlivější než ten současný, nelze než označit za bizarní.

Navrhovatelka tvrdí, že napadená právní úprava zakládá nerovnost účastníků důchodového pojištění. Opak je však pravdou. Jsou to právě změny právní úpravy, po kterých navrhovatelka volá, které by v těchto směrech mohly přinést výraznou změnu k horšímu, totiž narušit současný spravedlivý systém a bezdůvodně znevýhodnit jedny účastníky důchodového pojištění proti účastníkům jiným a potenciálně vést právě k takovým neodůvodněným zásahům do ústavně zaručených základních práv a svobod, na které si navrhovatelka stěžuje a které by mohly být důvodem ke zrušení právní úpravy Ústavním soudem.“

[18] Ústavní soud proto dospěl k závěru, že „posuzovaná právní úprava neporušuje čl. 1, čl. 3 odst. 1 Listiny ani základní práva a svobody zaručené v čl. 11 odst. 1 a čl. 30 odst. 1 Listiny. Napadená ustanovení nezakládají jakoukoliv navrhovatelkou namítanou nerovnost, ba dokonce naopak, kdyby jejich zrušení vedlo k přijetí právní úpravy, jakou navrhovatelka naznačuje, mohlo by to do mechanismu zvyšování důchodů vnést prvky neodůvodněné svévole, nerovnosti a vést k tomu, že by uvedená práva byla porušována.“

pokračování

[19] S ohledem na výše uvedené závěry Ústavního soudu je zřejmé, že obdobná argumentace stěžovatelky, tj. že postupem žalované v souladu s § 67 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění, jež podle nařízení vlády č. 325/2016 Sb. žalovaná zvýšila vyplácený invalidní důchod od lednové splátky 2017 (tj. v případě stěžovatelky od 24. 1. 2017), došlo k porušení zásady rovnosti mezi poživateli dávek důchodového pojištění, nemůže neobstát. Krajský soud proto nepochybil, pokud žalobu stěžovatelky zamítl jako nedůvodnou. Jelikož smyslem soudního přezkumu není opakovat již dříve vyřčené, Nejvyšší správní soud odkazuje v podrobnostech na rozsudky ze dne 20. 11. 2013, č. j. 3 Ads 15/2013 - 71, ze dne 22. 10. 2015, č. j. 2 Ads 121/2015 - 49, a ze dne 13. 4. 2017, č. j. 1 Ads 171/2016 - 39, ve kterých se již obdobnou argumentací stěžovatelky zabýval.

V. Závěr a náklady řízení

[20] Nejvyšší správní soud ze všech shora uvedených důvodů dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle § 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s. zamítl. Ve věci rozhodl v souladu s § 109 odst. 2 s. ř. s., podle něhož rozhoduje Nejvyšší správní soud o kasační stížnosti zpravidla bez jednání, když neshledal důvody pro jeho nařízení.

[21] Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 1 a 2 s. ř. s. Podle odst. 1, *(n)estanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Měl-li úspěch jen částečný, přiznává mu soud právo na náhradu poměrné části nákladů.* Podle odst. 2 však *(u)stanovení odstavce 1 neplatí, mělo-li by být právo přiznáno správnímu orgánu ve věcech důchodového pojištění, nemocenského pojištění, pomoci v hmotné nouzi a sociální péče.* Projednávaná věc je věcí důchodového pojištění, proto žalovaná nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti, ačkoli byla procesně zcela úspěšná.

[22] Stěžovatelce byl usnesením Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích ze dne 16. 5. 2016, č. j. Na 1060/2016 - 12, ustanoven zástupcem Mgr. Bc. Adam Ptašník, Ph.D., advokát se sídlem Nádražní 308/3, Ostrava. V takovém případě platí hotové výdaje a odměnu za zastupování stát (§ 35 odst. 9 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s.). Nejvyšší správní soud přiznal advokátovi odměnu za dva úkony právní služby spočívající v sepisu kasační stížnosti a replice k vyjádření žalované, a to ve výši 2 x 1000 Kč, a dále paušální náhradu hotových výdajů ve výši 2 x 300 Kč v souladu s § 7, § 9 odst. 4 písm. d), § 11 odst. 1 písm. c) a d) a § 13 odst. 4 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů, celkem tedy 2600 Kč. Tuto částku pak Nejvyšší správní soud zvýšil ve smyslu § 57 odst. 2 s. ř. s. o částku 546 Kč odpovídající dani z přidané hodnoty, kterou je zástupce jako plátce daně povinen odvést. Částka v celkové výši 3146 Kč bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu ve lhůtě 60 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 27. ledna 2021

JUDr. Karel Šimka
předseda senátu